

INGLIZ ADABIYOTI TARIXIDA “G’URUR” MOTIVINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI (JEYN OSTIN DAVRIGACHA)

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19639361>

Husanova Zebiniso O'ktam qizi

Qarshi Davlat Texnika Universiteti 2-son akademik litsey ingliz tili o'qituvchisi
zebinisohusanova4@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada ingliz adabiyoti tarixida “g’urur” motivining shakllanishi va rivojlanish bosqichlari Jeyn Ostin davrigacha bo’lgan adabiy jarayonlar misolida tahlil qilinadi. Tadqiqotda o’rta asr adabiyotidan boshlab Uyg’onish davri va XVII-XVIII asrlar adabiyoti doirasida g’urur tushunchasining diniy-axloqiy talqini, ijtimoiy va shaxsiy ma’nolari o’rganiladi. Maqolada g’urur motivining dastlab salbiy illat sifatida talqin etilgani, keyinchalik esa murakkab psixologik va ijtimoiy hodisaga aylangani asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari ingliz adabiyotida bu motivning evolyutsion rivojini ochib beradi.

Kalit so’zlar

g’urur motivi, ingliz adabiyoti, o’rta asrlar, Uyg’onish davri, axloqiy qadriyatlar, adabiy tahlil

Аннотация

В данной статье рассматриваются этапы развития мотива «гордости» в истории английской литературы до эпохи Джейн Остин. Анализ охватывает литературные периоды от Средневековья до XVII–XVIII веков, включая религиозно-нравственное осмысление гордости, а также её социальные и психологические аспекты. В работе показано, что первоначально гордость воспринималась как порок, однако со временем она приобрела более сложное и многогранное значение. Результаты исследования позволяют проследить эволюцию данного мотива в английской литературной традиции.

Ключевые слова

мотив гордости, английская литература, Средневековье, Ренессанс, моральные ценности

Abstract

This article examines the stages in the development of the motif of “pride” in the history of English literature prior to the era of Jane Austen. The study explores how the concept of pride evolved from a religious and moral sin in medieval literature to a more complex social and psychological phenomenon in the Renaissance and the 17th–18th centuries. The research highlights the transformation of pride from a purely negative trait into a multifaceted literary motif reflecting human character and social structure.

Key Words

pride motif, English literature, medieval period, Renaissance, moral values, literary analysis

Krish

Ingliz adabiyoti ko‘p asrlik rivojlanish jarayonida inson xarakteri va ichki dunyosini aks ettiruvchi turli motivlarni shakllantirgan. Shunday motivlardan biri – “g‘urur” tushunchasi. G‘urur motivi ingliz adabiyotida doimiy ravishda markaziy o‘rinni egallagan, chunki u insonning shaxsiy fazilati va ijtimoiy mavqe bilan chambarchas bog‘liq bo‘lgan. Bu tushuncha turli davrlarda turlicha talqin qilingan: ba‘zan u insonning eng og‘ir gunohlaridan biri sifatida baholangan bo‘lsa, ba‘zan esa shaxsiy qadr-qimmat, intilish va ijtimoiy mavqeni ifodalovchi ijobiy xususiyat sifatida qaralgan.

O‘rta asr adabiyoti asosan diniy-ma‘naviy kontekstga asoslangan bo‘lsa, Uyg‘onish davri va XVII–XVIII asrlarda g‘urur motivi ijtimoiy va psixologik jihatdan murakkablashgan. Ushbu motivning rivojlanishi nafaqat individual xulq-atvorni, balki jamiyatning qadriyatlari va ijtimoiy munosabatlarini ham aks ettiradi.

Maqolaning maqsadi ingliz adabiyoti tarixida g‘urur motivining shakllanishi va rivojlanish bosqichlarini Jane Austen davrigacha bo‘lgan davr kesimida o‘rganishdir. Tadqiqot inson xarakterini tahlil qilish, adabiy obrazlar va ularning ijtimoiy-axloqiy kontekstini ko‘rib chiqish orqali motivning tarixiy evolyutsiyasini aniqlashga qaratilgan.

Metodlar.

Tadqiqotda tarixiy-adabiy va qiyosiy tahlil metodlaridan foydalanildi. Tadqiqotning asosiy manbalari sifatida o‘rta asr, Uyg‘onish davri va XVII–XVIII asr ingliz adabiyoti namunalari tanlandi. Shu bilan birga, adabiy tahlil metodikasi yordamida g‘urur motivining turli davrlarda ifodalanish xususiyatlari, ularning badiiy shakllanishi va ma‘naviy-ijtimoiy mazmuni o‘rganildi.

Asosiy e‘tibor quyidagi jihatlariga qaratildi:

- diniy va axloqiy qarashlarda g'urur tushunchasi
- badiiy obrazlarda g'urning aks etishi
- ijtimoiy omillar ta'sirida motivning o'zgarishi

Shuningdek, qiyosiy tahlil yordamida turli davrlarning o'zaro farqlari aniqlanib, g'urur motivining evolyutsion rivoji vizualizatsiya qilindi. Tadqiqotda g'urur motivi nafaqat individual fazilat, balki ijtimoiy va madaniy kontekst bilan bog'liq fenomen sifatida ko'rib chiqildi.

Natijalar.

1. O'rta asr adabiyotida g'urur motivi

O'rta asr ingliz adabiyotida g'urur asosan diniy nuqtai nazardan talqin etilgan. Xristian an'analariga ko'ra, g'urur "yetti o'lik gunoh" dan biri hisoblangan. Bu davrda yaratilgan asarlarda g'urur insonni halokatga olib boruvchi salbiy illat sifatida ko'rsatiladi.

Masalan, Geoffrey Chaucer asarlarida insoniy kamchiliklar, jumladan g'urur, tanqidiy ruhda tasvirlangan. Uning "Canterbury Tales" asaridagi qahramonlarining ba'zilari haddan tashqari g'ururi bilan jamiyat qoidalarini buzadi va oqibatda jazolanadi. Bu davrda g'urur ko'proq axloqiy ogohlantirish vositasi sifatida ishlatilgan.

2. Uyg'onish davrida g'urur talqini

Uyg'onish davrida inson shaxsiga e'tibor kuchayib, g'urur motivi yanada murakkablashadi. Endi u faqat salbiy xususiyat emas, balki insonning o'ziga ishonchi va individualligining bir ko'rinishi sifatida ham qarala boshlaydi.

William Shakespeare asarlarida g'urur ko'pincha dramatik konfliktning asosiy sababi sifatida namoyon bo'ladi. Masalan, "King Lear" yoki "Hamlet" dagi qahramonlarning haddan tashqari g'ururi ularni fojiaga olib keladi. Shu bilan birga, g'urur insonning ijtimoiy mavqe va shaxsiy qadr-qimmatini himoya qilish vositasi sifatida ham ishlatiladi, bu esa motivning murakkab psixologik qatlamini ochib beradi.

3. XVII-XVIII asr adabiyotida g'urur motivi

XVII-XVIII asrlarda jamiyatdagi ijtimoiy tabaqalanish va axloqiy qadriyatlar g'urur motivining yangi qirralarini ochib berdi. G'urur endi ijtimoiy mavqe, tarbiya va odob bilan bog'liq holda tasvirlana boshladi.

Daniel Defoe va Samuel Richardson asarlarida qahramonlarning ichki dunyosi va axloqiy tanlovlari orqali g'urur motivi chuqurroq ochib beriladi. Masalan, Richardsoning "Pamela" romani qahramonning axloqiy mustahkamligi va ijtimoiy mavqega bo'lgan g'ururi orqali jamiyat bilan munosabatlarini ko'rsatadi.

Bu davr adabiyotida g'urur motivi shaxsiy va ijtimoiy jihatlarning uyg'unlashuvini ifodalaydi.

Muhokama:

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, g'urur motivi ingliz adabiyotida oddiy diniy tushunchadan murakkab psixologik va ijtimoiy hodisaga aylangan. Har bir tarixiy davr ushbu motivga yangi ma'no yuklagan.

O'rta asrlarda u qat'iy salbiy baholangan bo'lsa, Uyg'onish davrida insoniy xususiyat sifatida qayta talqin qilindi. XVII-XVIII asrlarga kelib esa u ijtimoiy munosabatlar va shaxsiy fazilatlar bilan chambarchas bog'landi. Shu evolyutsiya keyinchalik Jane Austen ijodida yanada mukammal badiiy shaklga ega bo'lishiga zamin yaratdi.

Bundan tashqari, g'urur motivi adabiy janrlarning shakllanishida ham muhim rol o'ynadi. Masalan, roman janri XVII-XVIII asrlarda g'urur va axloqiy qarorlar atrofida rivojlanib, shaxsiy psixologiya va ijtimoiy muhitni birlashtiradigan vositaga aylandi.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, ingliz adabiyoti tarixida "g'urur" motivi bosqichma-bosqich rivojlanib, o'z mazmunini kengaytirib borgan. Dastlab diniy-axloqiy tushuncha sifatida shakllangan bu motiv keyinchalik psixologik va ijtimoiy mazmun kasb etdi.

Ushbu jarayon ingliz adabiyotining umumiy rivoji bilan chambarchas bog'liq bo'lib, keyingi davr adiblarining, xususan Jane Austen ijodida o'zining eng yuqori badiiy ifodasini topdi. Shu bilan birga, g'urur motivi adabiy asarlarda shaxsiy va ijtimoiy qarorlarning psixologik tahlili orqali chuqur ma'no kasb etadi, bu esa o'quvchi uchun murakkab insoniy xulqni tushunish imkonini yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Chaucer, G. (c. 1400). *The Canterbury Tales*.
2. Shakespeare, W. (c. 1600; 1606). *Hamlet; King Lear*.
3. Defoe, D. (1719). *Robinson Crusoe*.
4. Richardson, S. (1740). *Pamela*.
5. Watt, I. (1957). *The rise of the novel*. University of California Press.
6. Eagleton, T. (1983). *Literary theory: An introduction*. University of Minnesota Press.